

**LEADERi KOOSTÖÖ JUHIS KOOSTÖÖTEGEVUSTE RAKENDAMISEKS
MAAELU ARENGU PROGRAMMIDES 2014–2020**

Projekt 11/10/2013

Ajakohastatud: 27/04/2017

(Lõplik versioon)

Märkus: versiooni on muudetud lähtuvalt Euroopa maaelu arengu võrgustiku alla kuuluva praktikute juhitud töörühma LEADERi koostöö tulemustest.

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
1.1. Juhise tutvustus.....	3
1.2. EAFRD 2014–2020 LEADER/CLLD tutvustus	3
1.3. LEADER/CLLD raames toimuva koostöö põhimõte.....	3
2. LEADERi koostöötegevuste juriidiline alus	5
3. Abikõlblikkuse tingimused EAFRD raames	7
3.1. Üldpõhimõtted.....	7
3.2. Toetuse tüübid	8
3.2.1. Ettevalmistav tehniline toetus.....	8
3.2.2. Koostööprojekti toetamine	9
3.3. Koostööle antava toetuse eelarve	11
4. Koostöötegevuste valiku protseduurid	12
4.1. Koostööks ettenähtud tehnilise ettevalmistava toetuse valik	12
4.2. Koostööprojektide valik kohaliku tegevusrühma tasandil.....	12
4.2.1 Kohalike tegevusrühmade poolt tehtav valik	12
4.2.2. Korraldusasutuste poolt tehtav valik	13
5. Piiriülese koostöö (TNC) erisätted	14
6. Maaeluvõrgustike (ENRD ja NRN) roll LEADERi koostöös	15
7. Viimased soovitused.....	16
1. LISA. Viitedokumendid	17
2. LISA. CLLD juhise jagu 8.4	18
3. LISA. Infovahetuse vorm	20
4. LISA. LEADERi piiriüleste koostööprojektide koostöölepingu soovitusliku üldise vormi näide....	22

1. Sissejuhatus

1.1. Juhise tutvustus

Käesoleva juhise eesmärk on selgitada LEADERi koostöötegevuste rolli maaelu arengu programmide 2014–2020 raames.

Käesolevat juhist tuleks võtta kui soovituslikku viitedokumenti, millega ei looda uusi õiguslikke reegleid. Igal juhul on Ühenduse seaduse lõplik tõlgendamine Euroopa Kohtu ülesanne.

Käesolev dokument täiendab kogukonna juhitud kohaliku arengu (CLLD) juhist, mille on välja andnud neli Euroopa Komisjoni peadirektoraati (DG), kes on vastutavad ESI-fondide¹ eest, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) nr 1303/2013 (ühissätete määruses) ning EAFRD² ja EMFF³ fondispetsiifilistes määrustes.

1.2. EAFRD 2014–2020 LEADER/CLLD tutvustus

Ajavahemikul 2014–2020 toetab EAFRD piiriüleseid ja riigisiseseid koostööprojekte, mida teostavad kohalikud tegevusrühmad (LAGid) CLLD/LEADER raames väljavalitud kohaliku arengu strateegiate rakendamise osana.

Koostöö toetamine on LEADER meetme kohustuslik element. Nii ettevalmistav toetus koostööle kui toetus koostööprojektidele peab sisalduma maaelu arengu programmides (MAKides). Sellegipoolest ei ole see kohaliku tegevusrühma tasandil kohustuslik, vaid pigem soovituslik. Tegevusrühmad saavad ise otsustada, kas võimalikku toetust koostööle kasutada või mitte.

1.3. LEADER/CLLD raames toimuva koostöö põhimõte

Koostöö tegemine **on võimalus avardada kohalikke väljavaateid ning tuua piirkonda uusi teadmisi, mis läbi muutuvad paremaks kohaliku arengu strateegiad.** LEADERi koostööprojektid sarnanevad kohalike projektidega selles mõttes, et panustavad asjaomase kohaliku arengu strateegia eesmärkide saavutamisse. Kuid kui kohalikule tegevusrühmale lisandub koostööpartner väljastpoolt kohaliku tegevusrühma territooriumi, siis on LEADERi koostööprojektides võimalik täiendavalt kasu saada üksteiselt õppimisest ning saavutada vajaminev kriitiline mass asjakohaste teadmiste, kogemuste, rakendatavate meetodite ja muude ressursside osas⁴.

Koostöö võib **võimendada kohaliku arengu uuenduslikku iseloomu** ja panustada läbi suutlikkuse suurendamise, uute äripartnerite kaasamise ning uuenduse, oskusteabe ja uute oskuste levitamise piirkonna konkurentsivõime kasvu.

Lisaks riigisisese koostöö (liikmesriigi sees) võimalikule kasule **annab piiriülene koostöö täiendavat lisandväärtust kohalikule arengule mujalt Euroopast.**

---

¹ Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid

² Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfond

³ Euroopa Merendus- ja Kalandusfond

⁴ Üks huvitav allikas, millest nähtub koostööst saadav mitmekesine kasu, on Põhja-Baltimaade LEADERi koostöö auhinnale nimetatud projektide andmebaas.

Vt: <http://www.maainfo.ee/index.php?page=3604>

Koostöö tegevusrühma piirkonnas koos teiste geograafiliste piirkondadega võib olla **mis tahes CLLD/LEADER kohaliku arengu strateegia võtmekomponent** või **selle strateegia täiendav osa**. See võib etappide kaupa areneda kogemuste vahetamisest paljutöötavate tavade muutumiseni ühistes tegevustes. Koostöö teiste CLLD/LEADERit rakendavate piirkondadega võib olla **strateegiline vahend, mida tegevusrühm kasutab mõnedes projektides vajamineva kriitilise massi saavutamiseks** või **täiendavate vahendite ja teadmiste koondamiseks**.

ENRD abivahendid

- ENRD on koostanud põhjaliku LEADERi piiriülese koostöö [TNC] juhendi, mis võib olla kasulik abivahend koostöö kavandamisel. Juhendi, muud asjakohased abivahendid, teabelehed liikmesriigipõhise teabega piiriülese koostöö eeskirjade ja menetluste kohta perioodil 2014–2020 ning ENRD LEADERi koostöö praktikute juhitud töörühma ettepanekute kokkuvõtte saab alla laadida lehelt https://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/leader-cooperation_en
- Koostööpartnerite leidmise pakkumised on leitavad ENRD veebisaidilt https://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/clld-partner-search_en
- Samuti on kättesaadav ENRD pidevalt värskendatav LAGide andmebaas https://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/lag-database_en
- ENRD 3. fookusrühma („Koostöömeetme rakendamine LEADERis“) aruanne sisaldab väärtuslikku analüüsi ja soovitusi: http://enrd.ec.europa.eu/enrdstatic/leader/leader/focus-groups/en/focus-group-3_en.html

2. LEADERi koostöötegevuste juriidiline alus

LEADERi raames toimuv koostöö põhineb erinevatel õigusaktidel.

Määrus 1303/2013 (Ühissätete määrus):

Art. 32 *Kogukonna juhitud kohalik areng*

(2) Kogukonna juhitud kohalik areng on:

(d) kavandatud kohalikke vajadusi ja potentsiaali arvesse võttes ning hõlmab kohaliku konteksti uuenduslikke jooni, võrgustikke ja vajaduse korral koostööd.

Art. 34 *Kohalikud algatusrühmad*

(3) Kohalike algatusrühmade ülesanded hõlmavad järgmist:

(f) tegevuste valimine ja toetuse summa kindlaksmääramine ning vajaduse korral pakkumuste suunamine toetuse heakskiitmise eest vastutavale asutusele;

(5) Artikli 35 lõike 1 punktis c osutatud kohalike algatusrühmade koostöömeetmete puhul võib käesoleva artikli lõike 3 punktis f sätestatud ülesandeid täita vastutav korraldusasutus.

Art. 35 *Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide toetus kogukonna juhitud kohalikule arengule*

(1) Asjaomaste Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide toetus kogukondlikult juhitud kohalikule arengule hõlmab järgmist:

(c) kohaliku algatusrühma koostöömeetmete ettevalmistamine ja rakendamine;

Määrus 1305/2013 (EAFRD määrus):

Art. 44 *LEADERi koostöötegevus*

(1) Määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 35 lõike 1 punktis c osutatud toetust antakse:

(a) riigisisestele koostööprojektidele (liikmesriigi sisene koostöö) või mitme liikmesriigi vahelisele või liikmesriigi ja kolmandate riikide territooriumide vahelistele koostööprojektidele (piiriülene koostöö);

(b) riigisiseste ja piiriüleste koostööprojektide ettevalmistavale tehnilisele toetusele, tingimusel et kohalikud tegevusrühmad on võimelised tõendama, et nad kavandavad konkreetse projekti rakendamist.

(2) Lisaks teistele kohalikele tegevusrühmadele võivad EAFRD raames kohalike tegevusrühmade partnerid olla:

(a) maapiirkonna kohalike avalik-õiguslikest ja eraõiguslikest isikutest partnerite rühm, kes rakendab kohaliku arengu strateegiat liidus või liidust väljaspool;

(b) muu kui maapiirkonna kohalike avalik-õiguslikest ja eraõiguslikest isikutest partnerite rühm, kes rakendab kohaliku arengu strateegiat.

(3) Kui koostööprojekte ei vali kohalikud tegevusrühmad, kehtestavad liikmesriigid jooksva taotlussüsteemi. Liikmesriigid avalikustavad riikidevaheliste koostööprojektide valimist käsitlevad siseriiklikud või piirkondlikud haldusmenetlused ning rahastamiskõlblikud kulud hiljemalt kaks aastat pärast nende maaelu arengu programmide heakskiitmise tähtpäeva.

Pädev asutus kiidab koostööprojektid heaks hiljemalt neli kuud pärast toetustaotluste esitamise tähtpäeva.

(4) Liikmesriigid teavitavad komisjoni heakskiidetud riikidevahelistest koostööprojektidest.

Art. 52 *Euroopa maaelu arengu võrgustik*

(3) Võrgustiku ülesanded on:

(g) toetada riiklikke võrgustikke ja piiriüleseid koostööalgatusi ning teabevahetust kolmandate riikide võrgustikega seoses meetmete ja kogemustega maaelu arengu valdkonnas;

(h) konkreetselt kohalike tegevusrühmade jaoks:

(ii) teha koostööd Euroopa Regionaalarengu, Euroopa Sotsiaalfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi poolt kohaliku arengu jaoks moodustatud võrgustikutöö ja tehnilise abi asutustega seoses nende kohaliku arengu meetmete ja riikidevahelise koostööga.

Art. 54 Riiklik maaeluvõrgustik

(3) Artikli 51 lõike 3 kohast EAFRD toetust kasutatakse:

(b) sellise tegevuskava ettevalmistamiseks ja rakendamiseks, mis hõlmab vähemalt järgmist:

(iii) tegevused, mis on seotud kohalikele tegevusrühmadele koolituse ja võrgustikutöö pakkumisega, eelkõige tehniline abi riigisiseste - ja piiriülesele koostööle, kohalike tegevusrühmade vahelise koostöö hõlbustamine ning artiklis 35 osutatud meetme jaoks partnerite otsimine;

3. Abikõlblikkuse tingimused EAFRD raames

3.1. Üldpõhimõtted

- Geograafiline ulatus

EAFRD/LEADER tegevusrühmade võimalikud koostööpartnerid on loetletud EAFRD määruse artikli 44 lõikes 2. Eeskätt sätestab see artikkel, et tegevusrühmad võivad koostööd teha partneritega **nii Euroopa Liidu riikidest kui ka ELi väliste partneritega**. Euroopa Liidu partnerid võivad asuda nii **maa- kui ka linnapiirkonnas**. Partnerid väljastpoolt Euroopa Liitu võivad siiski paikneda ainult maapiirkonnas.

Et saada koostööst maksimaalset kasu, peaksid korraldusasutused vältima koostöö geograafilise ulatuse piiramist, kui selleks vajadus puudub. Et tegevusrühmad võivad teha koostööd linnapiirkonna või ELi väliste partneritega, on EAFRDst rahastamiseks abikõlblikud üksnes maaelu arengu programmi CLLD/ LEADERi meetme raames valitud kohaliku arengu strateegia raames tegutsevate tegevusrühmadega seotud tegevused. Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide jaoks kehtestatud sätteid „Tegevuste abikõlblikkus sõltuvalt asukohast“ tuleb järgida (vt Ühissätete määruse artikkel 70), eriti mis puudutab kulusid kolmandates riikides.

- Partnerite tüübid

Koostööreegleid määratledes peaksid korraldusasutused andma tegevusrühmadele võimaluse kaasata koostööprojektidesse arvukalt partnereid, sh Euroopa Liidus ja väljaspool ELi territooriumi asuvaid erinevaid partnerlusi. Eeskätt ei tohiks välistada koostööd kohalike tegevusrühmade ja teiste partnerluste vahel, kes ei ole tegevusrühmad.

EAFRD määruse artikli 44 lõige 2 sätestab, et kui LEADERi tegevusrühma koostööprojekti partner ei ole teine tegevusrühm, peab see olema „maapiirkonna kohalike avalik-õiguslikest ja eraõiguslikest isikutest partnerite rühm, kes rakendab kohaliku arengu strateegiat“. See tähendab, et selle rühma tegevuse ulatus peab sarnanema tegevusrühma tegevuse ulatusega, kuid **ei pea vastama kõikidele** Ühissätete määruse artiklis 33 (kogukonna juhitud kohaliku arengu strateegiate kohta) sätestatud **tunnusjoontele**.

Koostööprojekti alguses peavad partnerid allkirjastama koostöökokkuleppe, milles täpsustatakse selgelt iga partneri ülesanded. 4. lisas on esitatud koostöölepingu soovitusliku üldise vormi näide.

Soovitavalt võiksid partnerid eelnevalt kokku leppida läbiviidavate tegevuste olulisemad tingimused. Nad võiksid kokku leppida ka projektiväliselt teostatavad tegevused.

Samuti on oluline, et koostööpartnerid teavitavad üksteist projekti edenemisest ja igast muudatusest selle rakendamisel, et võimaldada vajalike paranduste tegemist ja tagada ühiselt kokkulepitud projektieesmärkide saavutamine.

- Koostööprojektidest kasusaajad

Koostööprojektid nõuavad suuremat koordineerimist kui tavalised kohalikud projektid. Paljudel juhtudel on neil ka tugev kollektiivne või piirkondlik mõõde. Neil juhtudel on mõistlik, et lõplik kasusaaja koostööprojektile antavast toetusest saab olla ka tegevusrühm ise. Ühissätete määruse artikli nr 34 lõikes 4 on see selgesõnaliselt lubatud.

- Juhtpartner

Koostööprojektide puhul ei ole kohustuslik määrata juhtpartnerit (mõnikord nimetatakse seda „koordineeriv kohalik tegevusrühm“), kuid juhtpartneri määramine on väga soovitatav. Kui juhtpartnerit ei ole, peavad ülesanded olema partnerite vahel äärmiselt selgelt jaotatud ja nad peavad panustama palju ning kõigi pühendumine peab olema võrdselt kõrge.

Juhtpartneri ülesanded ja vastutus peaksid tavaliselt sisaldama järgmist:

- projekti planeerimise juhtimine ja koordineerimine – sh partneritevahelise koostöökokkuleppe ettevalmistamine;
- partnerite rahastamisaotluste koordineerimine ja seire;
- projekti ning iga partneri poolt täidetavate ülesannete täitmise juhtimine ja koordineerimine (infovahetuse korraldamine, ühiste väljundite jne organiseerimine);
- projekti saavutuste ja eelarve kasutamise seire ja tutvustamine.

Vastavalt iga koostööprojekti vajadustele võib lisada muid ülesandeid ja vastutusvaldkondi.

Juhtpartneri vastutust tuleb kompenseerida suurema projektieelarvega kui teistel partneritel. Seda saab rahastada kas tegevusrühma eelarvest või asjaomase partneriga koostööks ettenähtud eelarvest või teiste projektipartnerite rahalise panusega.

3.2. Toetuse tüübid

3.2.1. Ettevalmistav tehniline toetus⁵

Ühissätete määruse artikli 35 lõike 1 punkt c sätestab, et „(1) Asjaomaste Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide toetus kogukondlikult juhitavale kohalikule arengule hõlmab järgmist:

(c) kohaliku algatusrühma koostöömeetmete ettevalmistamine ja rakendamine;“

See tähendab, et **ettevalmistav tehniline toetus on kohustuslik** ja seda tuleks rakendada kõikides maaelu arengukavades **kogu programmiperioodi jooksul**. Sellist ettevalmistavat toetust on juba antud 2007–2013 programmiperioodil ja isegi Leader+ ajal, aga nüüd on ettevalmistav tehniline toetus koostööle antava toetuse kohustuslik element. Selle eesmärk on tegevusrühma koostöötegevustele kaasa aitamine.

Ettevalmistav toetus võimaldab potentsiaalsetel partneritel koostööprojekti ettevalmistamiseks kohtuda, et koostada projektitaotlus ja vastastikuse mõistmise memorandum või koostööleping.⁶

Seda võib kasutada selleks, et analüüsida koos potentsiaalsete partneritega konkreetse koostööidee teostatavust ja arvestada neile kättesaadavaid vahendeid (nt abi maksimumsumma ja määr, kohalike sidusrühmade toetus, muud ressursid jms). Sellisel n-ö ettevalmistaval tegevusel võib olla kaks põhjendatud tulemust, mis viitavad sellele, et koostööprojekti ei saa täies ulatuses välja arendada. Tegevusel võivad olla tulemused, mis n-ö kõrvaldavad vajaduse

---

⁵ Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 44 lõike 1 punkt b

⁶ Vt ENRD LEADERi koostöö praktikute juhitud tööruhma töö kohta koostatud kokkuvõtlikku dokumenti [http://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/leader-cooperation_en] ettevalmistava toetusega seotud tegevuste konkreetsete näidete kohta.

täismahus koostööprojekti väljaarendamiseks, või leitakse, et kavandatav projekt ei ole hetkel valitsevatel tingimustel teostatav ja partnerid otsustavad seega projekti töösse mitte võtta.

Ettevalmistava tehnilise toetuse raames abikõlblikud kulud võivad näiteks olla järgmised:

- potentsiaalsete partneritega kohtumiste kulud (reisimine, majutus, tõlkekulud jne);
- koostööprojekti käivitamise eelsed kulud (nt osavõtt üritustest, õppelähetused, projekti teostatavusuuring, eriküsimustes konsulteerimine, tõlkekulud, lisapersonalikulud).

Siiski on raske ette näha kõiki vajalikke tegevusi, mis võivad tegevusrühmadele koostööprojekti ettevalmistamisel vajalikud olla. Seetõttu on äärmiselt soovitatav **mitte liialt piirata maaelu arengukavades abikõlblike kulude nimekirja**.

Kui ettevalmistava toetusega seotud abikõlblikud tegevused ja kulud võimaldavad potentsiaalsetel partneritel katta mitmesuguseid tegevusi, on koostööprojekti ettevalmistus parem ja ebaõnnestumise oht väiksem. On väga oluline, et potentsiaalsed partnerid üksteist külastaksid, et tutvuda tingimustega, mis „juhivad“ partneri motivatsiooni ja huvi konkreetse koostööprojektiga liituda.

Ettevalmistavat tehnilist toetust võib anda üksnes tingimusel, kui tegevusrühm näitab, et seda kasutatakse mingi konkreetse projekti ettevalmistamiseks. See tähendab, et tegevusrühm peaks vähemalt välja tooma kavandatava projekti eesmärgid ja üldise sisu.

Ettevalmistava tehnilise toetuse saamine ei tähenda siiski kohustust käivitada koostööprojekt iga hinna eest, näiteks kui see osutub teostamatuks. Ettevalmistav toetus on ka siis abikõlblik, kui koostööprojekti ei järgne ning koostööprojekti ettevalmistuseks saadud toetust ei tohiks kohustada tagasi maksta. Kohalikul tegevusrühmal võidakse toetuse tõhusa kasutamise tagamiseks siiski nõuda põhjenduste esitamist, kui saadud ettevalmistav toetus ei päädi koostööprojektiga.

Ettevalmistavast tehnilisest toetusest ei tohiks rahastada kulutusi, mis tehakse pärast koostööpartnerluse loomist koostöökokkuleppe alusel, sest määratluse kohaselt peab ettevalmistav toetus eelnema koostööprojektile.

Korraldusasutused võivad otsustada kehtestada ettevalmistava tehnilise toetuse ülemmäära ning nad võivad vabalt valida sobiva lähenemisviisi ja alused (nt kindel summa tegevusrühma või taotluse kohta jne). Sellegipoolest ei ole soovitatav piirata ettevalmistavate tegevuste arvu, mida tegevusrühm rakendab talle eraldatud ettevalmistava toetuse konkreetse eelarve raames.

3.2.2. Koostööprojekti toetamine⁷

EAFRD toetust saab kasutada ka koostööprojekti tegevuste rahastamiseks.

Koostööprojekt peaks olema **konkreetne tegevus selgelt tuvastatavate tulemuste või väljunditega**, mis toob kasu projektis osalevatele piirkondadele.

Projektid võivad olla suunatud erinevate tegevuste elluviimisele. Need võivad näiteks hõlmata oskuste omandamist ja kohaliku arengu kogemuste edasiandmist nt ühiste väljaannete, koolituste ja mestimise kaudu (nagu programmijuhtide ja -personali vahetused), mis viib ühiste või sarnaste meetodite kasutuselevõtmiseni või ühise või koordineeritud arendustööni.

---

⁷ Määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 44 lõike 1 punkt a

Koostööpartnerite vahel kokkulepitavate koostööprojekti eesmärkide ja tulemuste määramisel tuleb ühtlasi arvestada koostööd tegevate territooriumide erineva arengutasemega. See suurendab koostööprojekti tõhusust ja tulemuslikkust ning aitab igal koostööpartneril saavutada enda jaoks maksimaalsed tulemused, mis vastavad nende konkreetsetele arenguvajadustele (kaasaarvatud suutlikkuse suurendamise osa projektis).

Koostööprojektides peaksid saama osaleda mitte ainult kohalikud tegevusrühmad, vaid ka muud kohalikud sidusrühmad (nt ettevõtjate vaheline koostöö). Sellega saavutatakse koostöö maksimaalne lisandväärtus kohalike tegevusrühmade territooriumidel asuvate kohalike sidusrühmade arenguvajadusi silmas pidades (nt võib koostööprojekti ajendiks olla vajadus kohaliku arengu jaoks strateegilise tähtsusega teatavate era- või avaliku sektori sidusrühmade suurema suutlikkuse järele).⁸

Abikõlblikkuse tingimused saab kehtestada kohaliku arengu strateegias või programmitasandil vastavalt valitud valimissüsteemile (vt punktid 4.2.1 ja 4.2.2 allpool). Kriteeriumid peaksid järgima sama lähenemisviisi, mida on kasutatud kohaliku arengu strateegiate raames rakendatud projektide puhul („kohalikud projektid“)⁹.

Koostööprojekt nõuab mingil määral ühismeetmeid. Ühismeetmeid iseloomustavad järgmised tunnused.

- Need aitavad kaasa osalevate kohalike tegevusrühmade kohaliku arengu strateegiate eesmärkide saavutamisele.
- Nende abil saadakse mõõdetav ja konkreetne tulemus, millest koostööpartnerid kasu saavad.
- Koostööpartnerid lepivad neis kokku ja need on nii määratletud ka taotluse vormis.
- Neid viiakse ellu projekti koostööpartnerite osalusel.
- Nende rakendamist võib koordineerida juhtpartner või projekti eesmärgil koostööpartnerite loodud ühisstruktuur.
- Ilma seda liiki meetmeteta, st kui kohalikud tegevusrühmad tegutseksid omapäi ainult kohalike meetmete raamistikus, ei ole projekti eesmäärke võimalik saavutada.

Järgnevad mõned näited selle kohta, mida ühismeetmetega võib saavutada või mis võib olla nende eesmärk.

- Ühine teadmusbasis (metoodilised juhendid, koolituspakett, standardvorme sisaldav dokument abivahendite kohta, märgised jms) konkreetsetel teemal, mis on koostööpartnerite jaoks ühine (nt territoriaalne kaubamärgikujundus, kohalike toodete

---

⁸ Näiteks Saksamaal ei pea projekti läbiviija ise kohalik tegevusrühm olema, kui viimane koostöölepinguga nõustub. Põhja-Iirimaal võivad kohalikud sidusrühmad koostööprojektides osaleda n-õ seotud partneritena.

⁹ Määruse (EL) nr 1303/2013 artikli 35 lõike 1 punkt b

¹⁰ Konkreetset tulemust võib olla seotud erinevate levitus-, koolitus- ja visuaalmaterjalide ning veebisaitide ettevalmistamisega, samuti investeringutega hoonetesse või seadmetesse, mis aitavad selgelt kaasa projekti eesmärkide saavutamisele.

turundamine, tegevuskava kliimamuutuse mõjudega kohalikul tasandil tegelemiseks, teadlikkuse tõstmine sotsiaalsest kaasamisest jms).

- Ühine veebisait või ühiselt avaldatavad väljaanded koostööpartnerite tegevuste, algatuste, projektide tulemuste jms kirjeldamiseks.
- Kõigi koostööpartnerite kasutatavate seadmete (nt kohalike messide ja ürituste tarbeks) ost.

3.3. Koostööle antava toetuse eelarve

Igas MAKis tuleb kindel summa LEADERi meetme eelarvest reserveerida koostöötegevuste jaoks. See peab tagama, et tegevusrühmade koostööprojektide elluviimine oleks teostatav. Koostöö eelarve peab olema ära toodud MAKi rahaliste väljundite tabelites.

Kui tegevusrühmad ise valivad välja koostööprojekte rahastamiseks, peaks koostööprojektidega seotud eelarve olema tegevusrühmadele eraldatud koos eraldistega kohalike projektide rakendamiseks. Kui koostöötegevusi juhitakse tsentraalselt korraldusasutuse poolt, ei ole tegevusrühmadele eraldatud eelarvet koostöötegevuste jaoks ja nad taotlevad projektipõhist toetust korraldusasutuse poolt organiseeritud projektikonkursside raames.

Kogemused on näidanud, et koostööprojektide arendamine vajab aega. Seetõttu on soovitatav tagada riikliku rahastamise eelarvest teatav summa koostöötegevusteks läbi kogu rahastusperioodi.

Kulukategooriad

Lisaks iga koostööpartneri **individuaalsetele kuludele** peaksid koostöötegevuste raames tehtud **ühised kulud** samuti abikõlblikud olema.

Riigisisestes või riikidevahelistes koostööprojektides on ühiskulud seotud riigisiseste või riikidevaheliste projektitegevustega, mis moodustavad projektiettepanekus määratletud ühismeetme, mida koordineerib juhtpartner (vajaduse korral).

Ühiskulud on seotud ühismeetmete rakendamisega, eelkõige konkreetsete tegevustega, mille kulud jagatakse koostööpartnerite vahel. Näiteks võidakse ühiskulusid kasutada ühiste brošuuride, veebisaitide, väljaannete, koolituspakettide või muude ühistoodete valmistamiseks vajalike (IT-alaste ja muude) konsultatsiooni- ja/või muude teenuste eest tasumiseks.

Ühiskuludeks võivad olla (loetelu ei ole ammendav):

- ühisürituste, koosolekute, õpikodadega seotud majutus-, toitlustus-, reisi- ja ruumide rentimise kulud;
- ühistoodete arendamisega seotud konsultatsiooniteenused ja eksperdiabi;
- ühistoodetega seotud muud teenused (nt trükkimine, väljaannete graafiline kujundus);
- projekti eesmärkidel seadmete (mida saavad kasutada kõik koostööpartnerid) ostmise;
- spetsiaalse projektipersonaliga (nt ühine projektijuht) seotud kulud.

Riigi tasandil tuleks juhistes või õigusaktides ühtlustada võimalikud kulukategooriad, eelkõige tuua selgelt välja mitteabikõlblikud kulud, et vältida tegevusrühmade ette asjatult tekkida võivaid takistusi.

4. Koostöötegevuste valiku protseduurid

4.1. Koostööks ettenähtud tehnilise ettevalmistava toetuse valik

Koostöö alustamise soodustamiseks soovitatakse viia läbi eraldi menetlus ettevalmistava tehnilise toetuse määramiseks, mis on selgesti eristatav koostööprojektide valiku protseduurist.

Ettevalmistava tehnilise toetust võimaldatakse:

- a) läbi haldusliku valikuprotseduuri – toetus antakse valitud tegevusrühmadele pärast taotluse esitamist korraldusasutusele; või
- b) läbi kohaliku valikuprotseduuri, mida tegevusrühmad ise läbi viivad, kasutades osa nende kohaliku arengu strateegiate rakendamiseks eraldatud eelarvest.

4.2. Koostööprojektide valik kohaliku tegevusrühma tasandil

Vastavalt Ühissätete määruse artiklile 34 on kohaliku arengu strateegia raames rakendatavate projektide valik tegevusrühma ülesanne. Teiselt poolt, erandina Ühissätete määruse artikli 34 lõike 3 punktist f, võib koostööprojekte mõningatel juhtudel valida korraldusasutus.

Seega on projektide valikuks kaks võimalust: tegevusrühma poolt tehtav valik ja korraldusasutuse poolt tehtav valik (vt 4.2.1 ja 4.2.2 allpool). Võimalik on ka kasutada mõlemat koostööprojektide valiku võimalust üheaegselt ühe ja sama programmi raames.

Vastutavad ametiasutused peaksid panustama ennetavalt otsustamisprotsessi käigus tekkivate viivituste vähendamisele. Koostööprojektide edu sõltub selgelt erinevate koostööpartnerite taotluste kiirest menetlemisest. Rahade eraldamise otsus tuleks teha nelja kuu jooksul alates projekti esitamise kuupäevast (EAFRD määruse artikli 44 3. lõike 3. lause). See ajapiirang peaks kehtima ka tegevusrühmade poolt valitavate koostööprojektide puhul.

Liikmesriigid peaksid tagama, et valikuprotseduuride ja tähtaegade erinevused ei põhjustaks tegevusrühmade eemalejäämist koostööst. Kiire otsusetegemise protseduuri kõrval soovitatakse korraldusasutustel leida viis nende enda piirkonna partneri koostööprojekti taotluse tingimuslikuks heakskiitmiseks, kusjuures tingimuseks on see, et teiste partnerite korraldusasutused mõistliku aja jooksul kiidavad heaks omapoolsed projekti taotlused. See peaks hõlbustama projektide rakendamist, mida peavad heaks kiitma erinevad riiklikud või piirkondlikud asutused.

4.2.1 Kohalike tegevusrühmade poolt tehtav valik

Idealis ning selleks, et järgida nii palju kui võimalik CLLD/LEADERi põhimõtteid, on väga soovitatav, et tegevusrühmad viiksid koostöötegevused sisse oma kohaliku arengu strateegiatesse. See võib toimuda konkreetsete koostöötegevuste või üldise koostööstrateegia vormis, tuginedes SWOT analüüsis välja toodud vajadustele.

Kui koostöö on ühena prioriteetidest lisatud kohaliku tegevusrühma kohaliku arengu strateegiasse (LDS), siis valib kohalik tegevusrühm koostööprojekte välja nagu muidki LDS-projekte. Tegelikult on kohalikel tegevusrühmadel kõige paremad võimalused valida selliseid koostööprojekte, mis toovad nende territooriumile/sidusrühmadele suurimat kasu.

Nagu muudegi kohalike projektide puhul, vastutab abikõlblikkuse lõpliku kontrollimise ja abiandmisotsuse tegemise eest asjaomane maaelu arengu asutus. Need ülesanded võib delegeerida ka kohalikele tegevusrühmadele, kui korraldusasutus nii otsustab. Sellises rakendusmudelil kehtib alt-üles lähenemisviis ka koostöö suhtes.

Tegevusrühm annab teada oma kavatsusest teha koostööd strateegias nimetatud valdkonnas (valdkondades), aga kindlaid partnereid ei ole tingimata näidatud (sest teiste MAKide raames pole tegevusrühmi veel LEADERi elluviimiseks välja valitud). Tegevusrühm sätestab koostöö oma tegevuskavas ja rahastamiskavas (mida võib vajadusel täpsustada seire ja hindamisprotsessi tulemustele tuginedes). Sel juhul eraldatakse koostööeelarve tegevusrühmale koos eraldisega kohaliku arengu strateegia rakendamiseks.

Kui koostöö on osa kohaliku arengu strateegiast, siis saavad kohalikud tegevusrühmad juba varakult mõtlema hakata ja kavandada oma koostöö- ja ettevalmistavaid tegevusi, et uurida koostöömõtete teostatavust ning teostatavuse korral valmistuda nende elluviimiseks. Seega on koostöötegevused kohalikes strateegiates tugevalt juurdunud ja nendega kooskõlas, mis tagab, et need tõepoolest aitavad kaasa kokkulepitud prioriteetide saavutamisele.

Erandjuhtumina on siiski võimalik anda tegevusrühmade õigus koostööprojekte valida üle korraldusasutustele, sest tegemist ei ole lihtsalt kohalike projektidega, vaid need omavad laiemat piirkondlikku mõju. Korraldusasutus võib seetõttu pidada oluliseks protsessi juhtida, kuulutades välja projektikonkursid, asutades koostööprojektide valikukomisjoni ja määratledes üldised kriteeriumid, sh temaatilise lähenemise kõikide programmi piirkonna tegevusrühmade jaoks.

Paljud liikmesriigid on asja sel viisil lahendanud mitme LEADERi põlvkonna jooksul. Selline võimalus ei tohiks siiski takistada tegevusrühmi valimast oma strateegiaga kooskõlas olevaid koostööprojekte. Samuti ei tohiks see piirata või nõrgestada projektide alt üles lähenemise iseloomu.

4.2.2. Korraldusasutuste poolt tehtav valik

Juhul kui korraldusasutused hoolitsevad koostööprojektide valiku eest, tuleks kehtestada 'jooksev' taotluste vastuvõtu voor (EAFRD määruse artikli 44 lõige 3). Seda kohustust tuleks mõista nii, et kui projektide valik korraldatakse läbi taotlusvoorude, peaksid need kas olema alaliselt avatud kogu perioodi jooksul või aastas peaks toimuma vähemalt kolm-neli taotlusvooru, et tagada pidev juurdepääs sedalaadi toetusele.

Igal juhul tuleks taotlusvoorusid avada piisavalt tihti, et mitte takistada projektide elluviimist, mille partnerid on eri programmi piirkondadest (vt 5. jagu allpool ja 2. lisa: CLLD juhise jagu 8.4). Arvestades aega, mis kulub koostööprojektide valimisele, julgustatakse korraldusasutusi leidma viise valikuprotsessi sulgemise ühtlustamiseks programmiperioodi lõpus.

Korraldusasutused peaks ka teatama partneritele ja teistele korraldusasutustele, kas projekt kiideti heaks või mitte. See infovahetus on nõutav, sest projekti elluviimine (nt maksed) saab alata alles siis, kui kõik asjakohased protseduurid on lõpule viidud.

Nagu eespool nimetatud, peaksid korraldusasutused tagama kiire otsusetegemise protsessi ning neid julgustatakse leidma viisi kiita oma piirkonna koostööprojektid tingimuslikult heaks, kusjuures tingimuseks on see, et partnerite projektid kiidetakse heaks mõistliku aja jooksul. Nii hõlbustatakse selliste projektide rakendamist, mis eeldavad erinevate riiklike või piirkondlike ametiasutuste heakskiitu.

Koostööpartnerid peavad omavahel koordineerima asjaomastele asutustele toetuse saamiseks koostööprojektide avalduste esitamist. See võimaldab projektitegevuste käivitamist hiljemalt neli kuud pärast toetustaotluste esitamist (määruse 1305/2013 (EAFRD määruse) artikkel 44). Seega saab koordineerida ka piiriüleste koostööprojektide heakskiitmist asjaomaste asutuste poolt. Heakskiitmisprotsessis osalevate korraldusasutuste omavaheline infovahetus võib kiirendada heakskiitmisprotsessi ja aidata kaasa paremate ja õigeaegsemate otsuste tegemisele.

5. Piiriülese koostöö (TNC) erisätted

EAFRD määruses on sätteid, mis peaksid eriliselt soodustama piiriülese koostöö (TNC) projektide rakendamist ja vähendama kitsaskohti, mis on tingitud sellest, et iga projekt peab saama heakskiidu erinevate riikide korraldusasutustelt.

EAFRD määruse artikkel 44 sisaldab mitmeid olulisi kohustusi, mida korraldusasutused peavad piiriüleste koostööprojektide juhtimisel järgima. Need on nimetatud allpool. (Vt ka 6. jagu – nii Euroopa Maaelu Arengu Võrgustiku (ENRD) kui riiklike maaeluvõrgustike (NRN) kohustused piiriülesele koostööle antava tehnilise abi suhtes.)

- „*[Liikmesriigid] avalikustavad riikidevaheliste koostööprojektide valimist käsitlevad siseriiklikud või piirkondlikud haldusmenetlused ning rahastamiskõlblikud kulud hiljemalt kaks aastat pärast nende maaelu arengu programmide heakskiitmise tähtpäeva*“ (EAFRD määruse artikli 44 lõike 3 teine lause)

See peaks tagama laiemale avalikkusele ja huvilistele kättesaadava ülevaate nendest teemadest. See on eriti tähtis tegevusrühmadele, kes selleks, et teha piiriülest koostööprojekti, peavad aru saama mitte ainult enda riigi MAKi piiriülese koostööprojekti reeglitest, vaid ka nendest reeglitest, mis kehtivad mis tahes koostööpartneri riigis.

Soovitatakse ka vahetada kogemusi erinevat tüüpi reeglite osas, et jõuda sarnaste lähenemisviisideni. See on eriti tähtis nende liikmesriikide jaoks, kelle vahel võib lähtudes 2007–2013 kogemusest eeldada mitmete piiriüleste projektide elluviimist. Inspiratsiooni võib saada ENRD 2007–2013 veebilehel avaldatud iga liikmesriigi piiriüleste koostööprojektide faktilehelt (fiche). Võib arvata, et Euroopa maaelu arengu võrgustik kogub ja teeb avalikuks sarnase materjali ka perioodil 2014–2020.

„*Pädev asutus kiidab koostööprojektid heaks hiljemalt neli kuud pärast toetustaotluste esitamise tähtpäeva.*“ (EAFRD määruse artikli 44 lõike 3 kolmas lause)

Et hõlbustada selliste projektide rakendamist, mille peavad heaks kiitma mitu riiklikku või piirkondlikku ametkonda, peaksid liikmesriigid tagama kiire otsusetegemise protsessi, nii et erinevad valikuprotseduurid ja tähtajad ei vähendaks tegevusrühmade koostöötahet. Määruse kohaselt on koostööprojekti taotluse heakskiitmiseks aega maksimaalselt neli kuud.

Korraldusasutustel soovitatakse leida viis oma piirkonnas kiita koostööprojekt tingimuslikult heaks, kusjuures tingimuseks on see, et teiste partnerite korraldusasutused mõistliku aja jooksul oma projektid heaks kiidavad.

- „*Liikmesriigid teatavad komisjonile heakskiidetud riikidevahelistest koostööprojektidest.*“ (EAFRD määruse artikli 44 lõige 4)

Sellel on kaks eesmärki: tagada piiriüleste koostööprojektide jätkamine Euroopa tasandil (komisjon annab koondinfot heakskiitmise kohta) ja pakkuda platvormi infovahetuseks sama piiriülese projektiga seotud asjaomase liikmesriigiga:

Koordineeritud heakskiiduprotseduuri puudumise tõttu kehtib teatamiskohustus iga üksiku heakskiitmise puhul. Riiklikud maaeluvõrgustikud saavad aidata korraldusasutustel vajalikku infot koguda ja projekti jätkamisega tegelda. Euroopa Maaeluvõrgustik saab aidata oma ülesannete raames (EAFRD määruse artikli 52 lõike 3 punkt g¹¹), levitades ja avaldades infot (vt ka 6. jagu allpool).

Teavitamine peab toimuma läbi SFC 2014.¹² (Vorm on 3. lisas.) Detailsem info selle protseduuri kohta tehakse kättesaadavaks vastaval kuupäeval. Mis puutub teavitamiste perioodilisusse, siis seda soovitatakse teha jooksvalt.

Aastate 2007–2013 kogemus on näidanud, et mõned liikmesriigid ei soovi teavitada, kui neil ei ole kõiki vormis nõutavaid andmeid. Aga kuna üheks peamiseks eesmärgiks on võimaldada kiiret infovahetust, palutakse liikmesriike teatada heakskiitmistest isegi sel juhul, kui vorm ei ole lõpuni täidetud. Asjaolu, et vorm esitatakse läbi SFC, ei põhjusta mingeid negatiivseid tagajärgi liikmesriigile, kui vorm ei ole täielikult täidetud. Puuduolevat ja täiendavat informatsiooni saab igal ajal vormile lisada.

6. Maaeluvõrgustike (ENRD ja NRN) roll LEADERi koostöös

EAFRD määrus loetleb ülesanded, mida Euroopa Maaelu Arengu Võrgustik (ENRD) ja riiklikud maaeluvõrgustikud (NRN) peaksid täitma. Nende roll anda üldist tuge ja tehnilist abi LEADERi koostöö valdkonnas on erinev.

Mis puutub ENRDsse, siis on sel selge ülesanne toetada nii piiriüleseid algatusi kui ka riiklikke maaeluvõrgustikke. Veelgi enam, ENRD teeb koostööd muude Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide loodud CLLD võrgustiku ja tehnilise abi asutustega, eeskätt piiriülese koostöö osas (vt EAFRD määruse artikli 52 lõike 3 punkt g ja punkti h allpunkt ii).

Riiklike maaeluvõrgustike ülesanded seoses koostööga on suunatud tehnilise abi andmisele ja tegevusrühmade koostöötegevuste hõlbustamisele. Seda saab teha, viies läbi koolitusi ja koostööle hõlbustavaid IT-lahendusi, kuid see võib sisaldada ka individuaalset või grupi nõustamist ja juhendamist (vt EAFRD määruse artikli 54 lõike 3 punkti b allpunkt iii).

Riiklikud/piirkondlikud maaeluvõrgustikud soodustavad ja toetavad võrgustike loomist kohalike tegevusrühmade vahel enne ettevalmistava toetuse abil ettevalmistava projekti käivitamist. Riikliku/piirkondliku maaeluvõrgustiku toetus võib hõlmata ekspertide kohtumisi, koostööüritusi, õppelähetusi, juhendmaterjale, andmebaase ja partnerite leidmise otsingutööriistu.

Lisaks võivad riiklikud/piirkondlikud maaeluvõrgustikud toetada teabevahetusega teiste võrgustike ja ENRD kaudu ning ka väikefondide kaudu üritustest ja kohtumistest osavõttu. Enne seda toetusetappi võivad kohalikud tegevusrühmad, kes soovivad uurida koostöö teostatavust koostööprojekti raames (või ettevalmistavat toetust kasutades selliseid projekte

---

¹¹ Artikli 52 lõike 3. Võrgustiku ülesanded on... (g) toetada riiklikke võrgustikke ja riikidevahelisi koostööalgatusi ning teabevahetust kolmandate riikide võrgustikega seoses meetmete ja kogemustega maaelu arengu valdkonnas.

¹² <http://ec.europa.eu/sfc/en/index-page>

arendada), käivitada ettevalmistavaid tegevusi. Tänu sedalaadi toetusele on sündinud edukaid koostööprojekte.¹³

Riiklikud maaeluvõrgustikud saavad oluliselt kaasa aidata ka erinevate menetlusprotseduuride paremale mõistmisele, muu hulgas erinevate maaelu arengukavade asjakohastest eeskirjadest ühisele arusaamisele, ja/või toetada kohalikke tegevusrühmi koostööprojektide ettevalmistamisel.

7. Viimased soovitused

Et edendada koostööd kogukonna juhitud kohaliku arengu (CLLD) kontekstis, võiksid liikmesriigid oma valikuprotseduuris eelistada selliseid tegevusrühmi, kelle kohaliku arengu strateegiad sisaldavad koostööd. Nad võiksid näiteks seada tegevusrühma kavandatava koostöötegevuste kvaliteedi üheks oma strateegiate valiku kriteeriumiks.

Kuna jagatud juhtimise süsteemis ei saa kõiki reegleid ühtlustada Euroopa tasandil, siis soovitatakse liikmesriikide tasandil püüda ühtlustada LEADERi koostöö protseduurid ja mõisted niipalju kui võimalik. See kehtib eriti riigisisese koostöö puhul, kui piirkondadel on oma MAKid, aga ka piiriülese koostööga (TNC) hõlmatud liikmesriikide vahelise koostöö puhul. Allpool loetletud viitedokumendid võivad selles suhtes abiks olla.

Tuleks ka arvesse võtta, et LEADERi koostöö on oluline vahend tegevusrühmadele kohaliku arengu strateegia rakendamiseks. Muude Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide poolt võimaldatavate piiriülese koostöö vahendite, eriti Euroopa Regionaalarengu Fondi vahendite abil rahastatava Euroopa territoriaalse koostöö eesmärgi (ETC) programmide kasutamine võib olla täiendav lisarahastus, luues sünergiaid arvesse võttes projektide võimalikku erinevat ulatust ja suurust.

---

¹³ Vt ENRD LEADERi koostöö praktikute juhitud töörühma töö kohta koostatud kokkuvõtlikku dokumenti [http://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/leader-cooperation_en] riiklike/piirkondlike maaeluvõrgustike konkreetsete näidete kohta. Piiriülese koostöö soodustamise tavade kohta on näiteid lisatud ka kokkuvõtlikku dokumenti.

1. LISA. Viitedokumendid

Viitedokumendid (2014–2020):

- **Juhis kogukonna juhitud kohaliku arengu kohta Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondides** (juuni 2014 versioon): jagu 8.4 (Koostööprojektid)
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_community_local_development.pdf
- **Kogukonna juhitud kohaliku arengu juhised kohalikele tegijatele**
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_clld_local_actors.pdf
- **Meetme fiche LEADERi kohta** (kättesaadav CIRCA-s)
- **ENRD LEADERi piiriülese koostöö juhend:** http://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/leader-cooperation_en
- **ENRD LEADERi koostöö praktikute juhitud töörihm – ettepanekute kokkuvõte**, mis on kättesaadav ENRD veebisaidi LEADERi koostöö lehel:
http://enrd.ec.europa.eu/leader-clld/leader-cooperation_en

Viitedokumendid (2007–13):

- **Juhised meetmekoostöö rakendamiseks maaelu arengu programmide 2007–2013 LEADERi telje raames** (See sisaldab ka metodoloogilisi elemente). Kättesaadav:
http://enrd.ec.europa.eu/leader/leader/en/transnational-cooperation_en.cfm
- **ENRD fookusrühm 3: „Koostöömeetme rakendamine LEADERis“**, aruanne LEADERi allkomiteele 20. mail 2010:
http://enrd.ec.europa.eu/leader/leader/focus-groups/en/focus-group-3_en.cfm
- **Riikidevahelise koostöö (TNC) metodoloogiliste aspektide kohta vt LEADER TNC jagu ENRD veebilehel** („Praktiline info ja vahendid riikidevaheliste koostööprojektide loomiseks ja rakendamiseks“):
http://enrd.ec.europa.eu/leader/leader/en/transnational-cooperation_en.cfm
- **ENRD lõpparuanne maaelu arengu programmi meetme 421 rakendamise seisuga kohta EU-27 riikides** (mai 2014): http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/app_templates/enrd_assets/pdf/leader-gateway/Measure_421_State_of_play_FINAL_May_2014.pdf
- **NRN juhised, III peatükk, jagu 3.6: Tehniline abi riikidevahelisele koostööle (TNC) ja riigisisesele koostööle** (2014): http://enrd.ec.europa.eu/enrd-static/app_templates/enrd_assets/pdf/guidebook/3.6.pdf

2. LISA. CLLD juhise jagu 8.4

„8.4. Koostööprojektid

CLLD raames võivad fondid rahastada kohalike algatusrühmade koostöötegevuste ettevalmistamist ja rakendamist.

EAFRD ja EMFFi määrused reguleerivad koostöö ulatuse ja eeskirjad LEADERi LAGide ja EMFFi FLAGide jaoks. Nagu ajavahemikul 2007–13, antakse toetust piiriülestele ja siseriiklikele projektidele. Lisaks võib toetada ettevalmistavat tehnilist toetust (nt potentsiaalsete partnerite kohtumised, uuringud jne), kui LAGid näitavad, et nad valmistavad ette koostööprojekti rakendamist.

Lihtsustamise ja kooskõla huvides soovitatakse tungivald kasutada samu eeskirju nii ERDFi kui ka ESFi puhul.

Maapiirkonna LAGidel ning kalanduse ja rannapiirkondade FLAGidel lubatakse nüüd selgesõnaliselt teha koostööd mitte ainult kohaliku arengu strateegiat maa- või kalanduspiirkondades rakendavate partneritega, nagu oli aastatel 2007–2013, vaid ka kohalike muude valdkondade avaliku ja erasektori partnerlustega, kes rakendavad kohaliku arengu strateegiat. Koostöö ELi piiridest väljaspool asuvate kohalike riikliku ja erasektori partnerlustega on samuti võimalik, kuigi EAFRD piirab seda võimalust, lubades seda vaid maapiirkonnas asuvate partnerite korral, samal ajal kui EMFF seda piirangut ei rakenda.

See võimalus võiks näiteks tugevdada sünergiat erinevaid strateegiaid järgivate, kuid (osaliselt) samas piirkonnas paiknevate kohalike algatusrühmade vahel (nt linna-maa või maa-kalanduse või linna-kalanduse). Peale võimaluse vahetada kogemusi ja ühiselt midagi õppida, saaksid LAGid kasu koostöö arendamisest selliste põhiteemade osas, mida saab paremini käsitleda laiemas ulatuses.

LEADERi ja EFFi 4. telje kogemus näitab, et paljudel juhtudel saab LAG/FLAG ise koostööprojektidest kasu, sest kompleksuse tõttu on neid projekte parem kavandada ja juhtida kui kohalikke projekte.

Koostööprojektide juhtimiseks on kaks võimalust (LEADERi kogemuse alusel):

8.4.1. LAGide poolt tehtav koostööprojektide valik

Koostöö integreeritakse kohaliku arengu strateegiasse ja koostöö rahastamine (hõlmab ettevalmistavat tehnilist toetust ja projekte) eraldatakse kohaliku eelarvega samal ajal. Kohalikud algatusrühmad valivad koostööprojekte nagu kohalikke projektegi.

8.4.2. Korraldusasutuste poolt tehtav koostööprojektide valik

Et koostööprojektid on oma ülesehituse ja juhtimise poolest nõudlikumad, võivad mõned liikmesriigid otsustada lasta korraldusasutustel neid projekte valida ja lisaks korraldada konkursse neile antava ettevalmistava tehnilise abi saamiseks. Seda tuleb mõista kui alt üles lähenemisviisi erandit.

Sel juhul peavad korraldusasutused EAFRD osas looma jätkuva taotlemissüsteemi. Raha eraldamise otsused tuleks teha 4 kuu jooksul pärast projekti esitamise kuupäeva. Kui projektide valik korraldatakse läbi konkursside, soovitatakse välja kuulutada vähemalt kolm-neli konkurssi aastas, et tagada ühesugune heakskiitmise tempo kõikide koostööprojektiga seotud korraldusasutuste puhul. Igal juhul peaks see toimuma küllalt sageli, et takistada erinevatest programmipiirkondadest pärit partneritega seotud projektide rakendamist.

Et hõlbustada erinevate riiklike või piirkondlike administratsioonide heakskiitmist nõudvate projektide rakendamist, peaksid liikmesriigid/piirkonnad tagama, et valikuprotseduuride erinevused ja tähtajad ei kahandaks LAGide huvi koostöö vastu.

EAFRD ja EMFFi raames toimuva riikidevahelise koostöö osas nähakse liikmesriikidele ette järgmised kohustused, et toetada nende projektide üldist rakendamist:

Haldusprotseduurid, sh abikõlblike kulude loetelu, tuleb teha avalikuks.

Liikmesriik peab kõikide riikidevaheliste projektide heakskiitmisest regulaarselt teavitama komisjoni. EAFRD jaoks loob komisjon infovahetuse süsteemi, mis aitab asjaga seotud ametiasutustel saada ülevaadet projekti heakskiitmise protsessist erinevates liikmesriikides.“

3. LISA. Infovahetuse vorm

INFOVAHETUSE VORM PIIRIÜLESTE KOOSTÖÖPROJEKTIDE KORRAL
1. Põhiinfo projekti kohta
1.1. Koostööprojekti nimetus (sh akronüüm, kui see on olemas) [inglise keeles]*:
1.2. Koostööprojekti raames kavandatavate tegevuste kestus*: 1.2.1. Algus: 1.2.2. Lõpp:
1.3. Ettevalmistav tehniline abi [antakse eraldi igale partnerile]*: Kas koostööprojekt sai ettevalmistavat tehnilist abi? Jah ☐ Ei ☐
1.4. Projekti teemad/märksõnad [riipmenüü]*
1.5. Koostööprojekti kogukulu (€)*: millest EAFRD: muu riiklik panus: erapanus: Teiste fondide kasutamise korral palun need märkida:
1.6. Lisainfo (või projekti veebileht) [palun esitage projekti lühikirjeldus]:
2. Info koostööpartnerite kohta
2.1. Tegevusrühma 1 andmed*:
2.1.1. Tegevusrühma ametlik nimetus [riipmenüü]: 2.1.1.1. Juhtpartner: Jah ☐ Ei ☐
2.1.2. Tegevusrühma kontaktisik koostöö jaoks 2.1.2.1. Nimi: 2.1.2.2. Aadress: 2.1.2.3. Telefon: 2.1.2.4. E-post: 2.1.2.5. Keeled, mida räägib / millest saab aru:
2.1.3. Projekti heakskiitmise kuupäev:
2.2. Tegevusrühma 2 andmed:
2.2.1. Tegevusrühma ametlik nimetus [riipmenüü]: 2.2.1.1 Juhtpartner: Jah ☐ Ei ☐
2.2.2. Tegevusrühma kontaktisik koostöö jaoks 2.2.2.1. Nimi: 2.2.2.2. Aadress: 2.2.2.3. Telefon: 2.2.2.4. E-post: 2.2.2.5. Keeled, mida räägib / millest saab aru:
2.2.3. Projekti heakskiitmise kuupäev:
2.3. Teiste partnerite andmed [kui partner ei ole tegevusrühm]:
2.3.1. Partneri ametlik nimetus:
2.3.2. Koostöö kontaktisiku nimi 2.3.2.1. Nimi: 2.3.2.2. Aadress: 2.3.2.3. Telefon:

2.3.2.4. E-post:
2.3.2.5. Keeled, mida räägib / millest saab aru:
3. Pädev korraldusasutus 1 (kontaktsiku andmed):
3.1 MAK [rippmenüü]*:
3.2 Nimi:
3.3 Aadress:
3.4 Telefon:
3.5 E-post:
4. Pädev korraldusasutus 2 (kontaktsiku andmed):
4.1 MAK [rippmenüü]*:
4.2 Nimi:
4.3 Aadress:
4.4 Telefon:
4.5 E-post:
5. Projekti seis*:
5.1 Kestev:
5.2 Tühistatud
5.3 Lõpetatud:

* kohustuslik

4. LISA. LEADERi piiriüleste koostööprojektide koostöölepingu soovitusliku üldise vormi näide

Artikkel 1

Piiriülese koostööprojekti eesmärk

- *Sisaldab koostöölepingule alla kirjutavate organisatsioonide nimesid, viidet sellele, kas partner on kohalik tegevusrühm või maapiirkonna kohalik era- ja avaliku sektori partnerlus, kes rakendab kohaliku arengu strateegiat ELis või väljaspool seda, muu kui maapiirkonna kohalik era- ja avaliku sektori partnerlus, kes rakendab kohaliku arengu strateegiat; selles punktis väljendatakse nende ühist kohustust viia projekt X läbi partnerluses kooskõlas detailse tegevuskava ja eelarve jaotusega (lepingu lahutamatuks osaks olevas lisas).*

Artikkel 2

Töökeeled

- *Vastavalt koostööprojekti partnerite kokkuleppele (tavaliselt inglise keel või muu ELi põhikeel – FR, DE, ES vm)*

Artikkel 3

Lepingu jõustumist, kestust, lõpetamist ja täitmise kohta käsitlevad sätted

- *Lepingu jõustumist (alates päevast, mil vähemalt kaks korraldusasutust – või piiriülese koostööprojektide heakskiitmise eest vastutav riiklik/piirkondlik asutus – projekti heaks kiitsid ja sellest teatasid) territooriumidel, kus koostööpartnerid tegutsevad, käsitlev säte.*
- *Lepingu maksimaalne kestus/tähtaeg, mis võib alata kavandatud kuupäeval, mil projektipartnerid esitavad oma vastavad projektiettepanekud piiriülese koostööprojekti kohta asjaomasele riiklikule/piirkondlikule asutusele, ja lõppeda kuupäeval, mil asjaomane riiklik/piirkondlik asutus kinnitab piiriülese koostööprojektiga seotud lõppmakse.*
- *Koostöötegevuse kavandatud jätkumine pärast projekti lõppemist (kui see on asjakohane ja kavandatud).*
- *Kohad/territooriumid, kus projektitegevust ellu viiakse, nt vastavate kohalike tegevusrühmade (koostööpartnerite) territooriumid vastavalt lisas toodud tegevuskavale.*

Artikkel 4

Kohustused, ülesanded, vastutus

- *Avaldus selle kohta, et koostööpartnerid on kontrollinud lisas projekti tegevuskava ja eelarve jaotust puudutavat teavet ja kinnitavad selle õigsust.*
- *Juhtiva/koordineeriva partneri – kaasaarvatud organisatsiooni nimi – kohustused ja vastutus (nt finantskoordinatsioon, projekti ühistegevuste kooskõlastamine, seire ja järelmeetmed, pidev teabevahetus ja side projektipartneritega, aruandlus).*
- *Koostööpartnerite kohustused ja vastutus (nt ühiselt kokkulepitud projekti tegevuskava ja eesmärkide kasutamine oma territooriumil asjaomasele kohalikele tegevusrühmale/korraldusasutusele esitatavates projektitaotlustes, rahastamise tagamine nende osale projekti ühiskuludest ja vastavatest (ühisest ja kohalikest) meetmetest, aruandlus projektipartneritele ja juhtivale/koordineerivale partnerile, teabevahetus ja side projektipartnerite ja juhtiva/koordineeriva partneriga, projektist ja selle tulemustest üldsuse ja teiste sidusrühmade teavitamine, seire, projekti heakskiitmiseks vajalike dokumentide esitamine).*
- *Koostööpartnerite piiratud vastutus vääramatul jõu korral.*

- Teiste projektipartnerite piiratud vastutus kahjude ja kulude eest, mis on tekkinud koostööpartneri rikkumiste tagajärjel.

Artikkel 5 Partnerluse muutmine

- Kõigi koostööpartnerite kokkulepitud ja allkirjastatud kirjaliku muutmise teel.
- Kirjeldada tuleks kahte peamist stsenaariumi: partnerluse laiendamine – uu(t)e koostööpartneri(te) liitumine; ühe (või mitme) koostööpartneri partnerlusest lahkumine.
- Eelarve muutmine – eelkõige ühiskulud ja nende jagunemine partnerite vahel; eelarve muutmine nii partnerluse laiendamise korral kui ka siis, kui mõni partneritest partnerlusest lahkub.
- Iga partneri kohustus asjaomaseid asutusi muutustest teavitada.

Artikkel 6 Projektijuhtimine

- Projektijuhtimiskomitee, millel on liikmeid igast osalevast kohalikust tegevusrühmast, mida juhib juhtiv/koordineeriv partner, selle ülesanded ja vastutus.
- Juhtiva/koordineeriva partneri võimaldatav projektijuhtimiskomitee sekretariaat.
- Vähemalt X koosolekut projekti kestuse ajal vastavalt juhtiva/koordineeriva partneri saadetavatele kirjalikele kutsetele.

Artikkel 7 Vaidluste lahendamine, kohaldatav õigus

- Esimene ja eelistatud vaidluste lahendamise viis on läbirääkimiste teel.
- Kui rahumeelsele kokkuleppele ei jõuta, siis on kohaldatavaks õigusruumiks juhtiva/koordineeriva partneri asukohariik/piirkond.
- Vaidluste kohtuliku lahendamise korral lähtutakse lepingu ja selle lisade ingliskeelsest (prantsuskeelsest? saksakeelsest? muukeelsest?) versioonist.

Artikkel 8 Lepingu muutmine

- Ainult kõigi koostööpartnerite kokkulepitud ja allkirjastatud kirjaliku muutmise teel.
- Lepingu kõigist muudatustest tuleb asjaomaseid asutusi õigel ajal teavitada.

Käesolev leping on sõlmitud < koht >

Kuupäev

Allakirjutanud

1. Partneri nimi
2. Kohaliku tegevusrühma kood kohalike tegevusrühmade nimekirjas
(<http://ec.europa.eu/sfc/en/2014/support-ms/tnc>)
3. Registrikood
4. Esindaja nimi (projekti kontaktisik) Räägitav/mõistetav keel
5. Ametliku esindaja nimi (allkiri)
6. Ametikoht
7. Koht (aadress, k.a riik)
8. Telefon
9. E-post

LISA: Projektitegevuste kirjeldus

1.1 Projekti üld- ja erieesmärkide kirjeldus

1.2 Sihtrühmade kirjeldus

1.3 Meetmete kirjeldus (sh ühismeetmed)

1.4 Tegevuskava

Jrk nr	Tegevus		Sihtrühm/koh t	Vastutav(ad)/osale v(ad) projektipartner(id)	Ajakava (kestus)	Peamine tulemus
	Ühisme ede	Kohalik meede				
1						
2						
...						

1.5 Projekti eelarve jaotus tegevuste lõikes

Jrk nr	Tegevus	Kavandatud maksimumeelarve	Vastutav(ad) projektipartner(id)
1			
...			

1.6 Projekti eelarve jaotus koostööpartnerite lõikes

Jrk nr	Koostööpartneri nimi	Kavandatud maksimumeelarve	Ühiskulude osa (sissemakse ühismeetmete eelarvesse) ¹⁴
1			
...			

1.7 Projekti eelarve jaotus koostööpartnerite ja rahastamisallikate lõikes

¹⁴ Moodustab osa koostööpartnerile eraldatud kavandatud maksimumeelarvest. Märkus: erinevus kavandatud maksimumeelarve ja ühiskulude osa vahel võrdub kohalike meetmete jaoks vastavale koostööpartnerile kasutadaoleva maksimumeelarvega.

<i>Projekti maksumus eurodes</i>							
		<i>Kogukulu koostööprojekti kehtivusajaks*</i>	<i>Millest</i>			<i>Märkige, kui on kogutud muid vahendeid*</i>	
<i>Jrk nr</i>	<i>Partner</i>		<i>EAFRD*</i>	<i>muu avaliku sektori toetus*</i>	<i>erasektori toetus*</i>	<i>Fondi nimi</i>	<i>Fondi toetus</i>
<i>1.</i>							
<i>...</i>							